

OŠ Marije Vere
Ljubljanska cesta 16a
1241 Kamnik

Primerjava in analiza simfonij in godalnih kvartetov Dimitrija Šostakoviča

Raziskovalna naloga s področja: GLASBENA UMETNOST

Avtor:

Tim Razboršek, 9. B

Mentorica:

Alenka Markus Rezar

Kamnik, januar 2025

Kazalo vsebine

Povzetek	4
1. Uvod	6
1.1 Hipoteze	6
2. Življenjepis Dimitrija Šostakoviča	7
2.1 Zgodnje življenje	7
2.1.1 Rojstvo in podatki o družini	7
2.1.2 Začetek z glasbo	8
2.2 Zgodnja kariera	8
2.2.1 Vstop in čas v konservatoriju	8
2.2.2 Prihod na svetovni oder	10
2.3 Srednja leta	11
2.3.1 Težave z vlado	11
2.4 Čas med drugo svetovno vojno	13
2.4.1 Začetek operacije Barbarossa	13
2.4.2 Sprememba teka vojne	15
2.5 Obdobje po vojni in umetnostna evolucija	15
2.5.1 Druga kritika s strani vlade	16
2.5.2 Smrt Stalina in reforme v Sovjetski zvezi	16
2.5.3 Pridružitve komunistični partiji	17
2.6 Zadnja leta in smrt	17
3. Analiza simfonij	19
3.1 1. simfonija	19
3.1.1 1. stavek Allegretto, Allegro non troppo	19
3.1.2 2. stavek Allegro	19
3.1.3 3. stavek Lento	20
3.1.5 Uporaba glasbenih tehnik v 1. simfoniji	20
3.2 7. simfonija Leningrad	21
3.2.1 1. stavek Allegretto	21
3.2.2 2. stavek Moderato, Poco Allegretto	21
3.2.3 3. stavek Adagio	22
3.2.4 4. stavek Allegro non troppo	22
3.2.5 Uporaba glasbenih tehnik v 7. simfoniji	22

3.3 11. simfonija, Leto 1905	22
3.3.1 1. stavek Adagio, Palaški trg	23
3.3.2 2. stavek Allegro, 9. januar	23
3.3.3 3. stavek Adagio, Večni spomin	23
3.3.4 4. stavek Allegro non tropo, Tocsin	23
3.3.5 Uporaba glasbenih tehnik v 11. simfoniji	24
4. Analiza godalnih kvartetov	25
4.1 3. Godalni kvartet	25
4.1.1 Vsebina stavkov	25
4.1.2 Uporaba glasbenih tehnik v 3. godalnem kvartetu	26
4.2 8. godalni kvartet V spomin žrtvam fašizma in vojne	26
4.2.1 Vsebina stavkov	26
4.2.2 Uporaba glasbenih tehnik v 8. godalnem kvartetu	27
4.3 15. godalni kvartet	27
4.3.1 Vsebina stavkov	27
4.3.2 Uporaba glasbenih tehnik v 15. godalnem kvartetu	28
5. Primerjava godalnih kvartetov in simfonij	29
5.1 Primerjava tonalnosti	29
5.2 Primerjava ritma	29
5.3 Primerjava harmonične strukture	30
5.4 Primerjava melodije	30
5.5 Izražanja čustev	30
6. Vpliv Šostakoviča na svet glasbe	31
7. Razprava	32
8. Zaključek	34
9. Viri in literatura	35
9.1 Literatura	35
9.2 Spletni viri	35
9.2 Viri slik	38

Kazalo slik

Slika 1: Šostakovičeva rojstna hiša	7
Slika 2: Šostakovič kot gasilec na strehi konservatorija	14
Slika 3: Šostakovičev grob z vgraviranim motivom D, Es, C, H.....	18
Slika 4: Krvava nedelja	24
Slika 5: Beethovnov kvartet in Šostakovič	28

Zahvala

Hvala mentorici Alenki Markus Rezar za pomoč pri mojem raziskovanju in izdelavi raziskovalne naloge.

Povzetek

Šostakovič je napisal 15 godalnih kvartetov in 15 simfonij. Godalni kvartet sestavljajo viola, dve violi in čelo. Simfonijo izvaja orkester, ki ga sestavlja več sekcij in je precej obsežnejši. Po primerjavi in analizi izvemo, da so simfonije in godalni kvarteti Dimitrija Šostakoviča kar podobni v glasbeni tehniki in imajo značilen stil skladatelja. Kljub temu se še vseeno strukturno razlikujeta v manjših stvareh in očitno je imel Šostakovič tudi pri simfonijah več možnosti za glasbo z več plastmi. Ker je simfonije pogosto objavil, je moral biti zelo pazljiv glede tega, kar je napisal. Če bi nekatere naprednejše tehnike uporabljal bolj očitno, bi bila vlada nezadovoljna in bi ga posledično lahko zaprla. Pri godalnih kvartetih teh težav ni imel, saj so bili posvečeni zasebnim premieram Beethovnovnega kvarteta in ne širši javnosti. V obeh vrstah del je izražal svoja čustva, a pri godalnih kvartetih je seveda to veliko bolj očitno. Pri obeh je tonska barva modernejša in tonalnost je velikokrat zamegljena, sploh pri kasnejših delih. Pogosto preide v atonalne lestvice. Redkeje uporablja diatonične harmonične vezi, ampak se raje poslužuje modernejših vezi. Ritem ima veliko posebnosti, kot so sinkope. Pri melodiji je zelo inovativen z globokim čustvenim pomenom. V resnici je razlika samo v tem, kako pogosto uporablja posamezne tehnike in kako dela predstavljajo njega.

Ključne besede: Dimitrij Šostakovič, analiza, primerjava, godalni kvartet, simfonija, harmonija, ritem, tonalnost, atonalnost, melodija, tonska barva

Abstract

Shostakovich wrote 15 string quartets and 15 symphonies. The string quartet consists of a viola, two violins and a cello. The symphony is performed by an orchestra, which consists of several sections and is more extensive. After the comparison and the analysis, we learn that Dimitri Shostakovich's symphonies and string quartets are quite similar in their musical technique and show the characteristic style of the composer, though structurally different in minor things. For his symphonies, Shostakovich had more possibilities for a musical score with more layers. Since he often published symphonies, he had to be more careful with what he wrote. Had he made use of some more advanced techniques more obviously, the government could have potentially imprisoned him. He did not have these problems with string quartets, as they were dedicated to private premieres of Beethoven's quartets and not to the larger public. He expressed his feelings in both types of his works, but of course this is much more obvious in string quartets. The tonal color is more modern and the tonality is often blurred in both, especially in the later works and he often passes into atonal scales. He rarely uses diatonic harmonic bonds, preferring the use of the modern ones. The rhythm has many peculiarities, such as syncopation. In terms of melody however, he is very innovative with deep emotional meaning. In reality, the only difference is how often he uses the techniques and how his works represent him.

Key words: Dmitri Shostakovich, analysis, comparison, string quartet, symphony, harmony, rhythm, tonality, atonality, melody, tonal color

1. Uvod

V tej raziskovalni nalogi sem se hotel osredotočiti na strukturne razlike godalnih kvartetov in simfonij Dimitrija Šostakoviča, ki je moj najljubši skladatelj. Za svojo raziskovalno nalogo sem si izbral to temo, ker je Šostakovič uporabljal glasbene tehnike, ki mi po osmih letih mojega glasbenega izobraževanja še vedno niso bile povsem jasne, zato sem se hotel poglobiti vanje. Razlike bom ugotovil tako, da bom vzel po tri skladbe iz vsake kategorije in jih potem na koncu primerjal. Primerjal jih bom v harmoniji, ritmu, tonalnosti in na splošno, kako pogosto so izvajane. Cilj raziskovalne naloge je, da dokažem, da čeprav so na prvi pogled ta dela različna, imajo veliko podobnosti. Prav tako hočem dokazati, da bi bili simfonije in godalni kvarteti še bolj podobni, če ne bi bilo vpliva s strani vlade.

1.1 Hipoteze

1. Sovjetska vlada je močno vplivala na Šostakovičeve simfonije.
2. Za simfonije bi lahko rekli, da so zaradi politike v izrazu bolj omejene, godalni kvarteti pa so ustvarjalno svobodnejši.
3. Njegove simfonije in godalni kvarteti se v vseh aspektih razlikujejo.
4. Vlada je cenzurirala vsa dela, ki so vsebovala glasbene tehnike, ki so prišle z zahoda.
5. Šostakovič je močno prispeval k sovjetski in ruski klasični glasbi.

2. Življenjepis Dimitrija Šostakoviča

2.1 Zgodnje življenje

2.1.1 Rojstvo in podatki o družini

Dimitrij Dimitrijevič Šostakovič, ki so ga tudi klicali Mitja, se je rodil 12. septembra 1906 po julijanskem koledarju ali 25. septembra 1906 po gregorijanskem koledarju v mestu Sankt Peterburg v Ruskem cesarstvu ali današnji Rusiji. Samo mesto so klicali tudi »Okno na zahodu«, saj je bilo to rusko mesto, ki je bilo najbolj podobno drugim evropskim mestom in ker je za razliko od drugih ruskih mest v njem cvetel razvoj glasbe, literature in znanosti. Klicali so ga tudi »Benetke severa«, ker je imelo mesto skozi ulice speljanih veliko kanalov. Njegova rojstna hiša je na Podolskajski ulici 2, kjer je tudi preživel večino svojega otroštva. Danes je na njej spominska plošča v njegovo čast. Bil je edini sin Dimitrija Boleslavoviča Šostakoviča in Sofije Vasilievne Kokouline, imel pa je tudi dve sestri, Zojo in Marijo Šostakovič. Njegova starša sta bila oba iz Sibirije, oče je imel tudi potomce s Poljske. Njegov oče je študiral fiziko in matematiko in je kasneje kot inženir delal za Dimitrija Mendeleva. Bil je tudi velik podpornik revolucije in odstranitve avtokracije v Rusiji ter sodeloval v protestu pred Zimsko palačo leta 1905.^{1 2 3}

Slika 1: Šostakovičeva rojstna hiša⁴

¹<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Shostakovichbirthplaque.JPG> (pridobljeno 7. 10. 2024)

²https://en.wikipedia.org/wiki/Dmitri_Shostakovich#Youth (pridobljeno 7. 10. 2024)

³ Matthew, T. Anderson. *Symphony for the city of the dead. Sommerville, založba Candlewick, 2017, str. 11–30.*

⁴ <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/46/Shostakovichbirthplaque.JPG> (pridobljeno 2. 2. 2025)

2.1.2 Začetek z glasbo

Ko je bil star 5 let, si je s starši ogledal opero znanega ruskega skladatelja Nikolaja Rimskega Korsakova *Pravljica o carju Saltanu*. Čeprav takrat še ni vedel, kako brati note, je vseeno uspel brez napak zapeti nekaj pesmi iz same opere. Mati ga je začela učiti klavir, ko je bil star 9 let in lažje skladbe je lahko zaigral, ko jih je slišal le enkrat. Šostakovičeva mati je zelo rada prirejala zabave. Ko je bil še majhen, se je na teh zabavah skrival pod klavirjem in poslušal, ko pa je bil pa malo starejši, pa je klavir igral on. Kljub temu da je bil star približno 10–12 let, je igral na klavir tako spretno, kot da bi nanj igral že celo desetletje, zato so bili gostje zelo navdušeni nad malim dečkom.

Leta 1917 je po tem, ko je videl grozote februarke revolucije in kako so vojaki ubili dečka samo zato, ker je ukradel jabolko, napisal svoj *Pogrebni pohod za žrtve revolucije*, ki je bilo eno izmed njegovih prvih ohranjenih del. Pisano je za klavir in je dolgo minuto in pol. Je v lestvici h-mol in v normalni meri. Večinoma ima oktave v basu in kvint akorde, sekst akorde in kvart sekst akorde s podvojenim osnovnim tonom v desni roki. V skladbi se vidi, da je skladatelj hotel pokazati nekaj temačnega, in mislim, da mu je to uspelo, čeprav z vidika strukture ni kaj prav kompleksno in nima še veliko izstopajočih elementov, ki so kasneje postali značilni za Šostakoviča. Že leto prej je napisal dela, kot so *Vojak*, *V gozdu* in opera *Puškinovi cigani*, ki na žalost ni popolnoma ohranjena.^{5 6 7}

2.2 Zgodnja kariera

2.2.1 Vstop in čas v konservatoriju

Leta 1919 je bil v Rusiji kaos, saj je tam potekala državljanska vojna med rdečo in belo armado. Tudi samo mesto Sankt Peterburg, ki se je po novem imenovalo Petrograd, je doživelo napade s strani bele armade, a so jih uspeli premagati.⁵ Vmes je Šostakovič uspel priti na konservatorij, ko je bil star le 13 let. V tem času je bil ravnatelj

⁵ <https://www.dallassymphony.org/community-education/dso-kids/listen-watch/composers/dmitri-shostakovich/> (pridobljeno 15. 10. 2024)

⁶ <https://www.armyheritage.org/soldier-stories-information/russian-civil-war/> (pridobljeno 15. 10. 2024)

⁷ <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/books/first/f/fay-shostakovich.html?scp=11&sq=oxford%20exam&st=cse> (pridobljeno 15. 10. 2024)

konservatorija znani romantik Aleksander Glazunov. Šostakovič je na izpitu igral svoja lastna dela, vključno s skladbo *Preludij za klavir, op. 2*. Glazunov ga je sprejel in rekel, da se lahko uči tudi kompozicijo, ne da bi opravil dodatne teoretične izpite, ki bi bili po navadi potrebni. Njegov učitelj klavirja je bil Leonid Nikolajev. Kontrapunkt in fuga ga je učil Nikolaj Sokolov, kompozicijo Maksimilijan Steinberg in zgodovino glasbe Aleksander Osovski. Problem je, da boljševiška vlada ni dovolila veliko napredka v glasbi. Sam Lenin je namreč rekel: »*Umetnost pripada ljudem. Svoje najgloblje korenine mora imeti v širokih množicah delavcev. Morajo jo razumeti in jo imeti radi. Mora biti zakoreninjena in rasti z njihovimi čustvi, mislimi in željami. Mora vzbuditi in razviti umetnika v njih. Ali bomo dajali potico in sladkor manjšini, ko delavcem in kmetom manjka kruha? Umetnost lahko pride k ljudem in ljudje v umetnost, mi moramo dvigniti splošno raven izobrazbe in kulture.*«⁸ Na kratko to pomeni, da umetnost ne more biti zakomplicirana in mora biti razumljiva za vsakega ne glede na to, kako bogat je. V zahodnih državah, kjer so se že razvijale nove stvari, je glasba postajala bolj in bolj kompleksna, kar ni bila umetnost v očeh sovjetske vlade in je bila zato bolj ali manj prepovedana. Leta 1920 je Šostakovič postal del Borodinovega sklada za mlade skladatelje, zato je lahko nakupil več hrane v trgovinah. To mu je omogočil Glazunov, ki je imel dobre odnose s takratnim komisarjem za kulturo Anatolijem Lunacharskym. Glazunov je na tej točki videl Šostakoviča kot mladega sebe in virtuoznega pianista, zato mu je poskušal omogočiti čim več privilegijev.⁹ V tem času je bilo ogrevanje skoraj nedostopno tako doma kot tudi v javnih ustanovah, zato je veliko ljudi nosilo plašče tudi v notranjih prostorih. To je povzročilo, da je Šostakovič dobil tuberkulozo, kar bi lahko v takratnih časih pomenilo smrt, a njegov zdravnik ga je poslal na inštitut za zdravljenje na Krim. Z njim je šla tudi njegova sestra. Dobro leto kasneje se je ozdravljen vrnil v Petrograd, kjer je zaradi finančnih težav začel igrati v filmski hiši Svetel kolut. Klavir je igral pri nemih filmih, vendar je pozneje prenehal, ker ga je glasno smejanje gledalcev tako zmotilo, da se je velikokrat zmedel in ni vedel, kje nadaljevati. Leta 1924 se je po smrti Lenina mesto Petrograd preimenovalo v Leningrad, saj je staro ime spominjalo na carstvo. Ker je bil Lenin nacionalni heroj, so za poimenovanje izbrali njega.¹⁰ V Moskvi so 20. marca leta 1925 prvič javno izvedli nekaj Šostakovičevih del in tudi del njegovega kolega Vissaorina Shebalina, a kritiki so hitro

⁸ Matthew, T. Anderson. *Symphony for the city of the dead. Sommerville, založba Candlewick, 2017, str. 31–72.*

⁹ Brian, Morton. *Shostakovich, a coded life in music. London, založba Haus, 2021, str. 34–35.*

¹⁰ <http://www.famousdaily.com/history/russian-city-of-st-petersburg.html> (pridobljeno 17. 10. 2024)

rekli, da njegova dela ne izražajo nobenih čustev in da so bila narejena brez predanosti. Poleg tega so bili mnenja, da so preveč zahodnjaška.

2.2.2 Prihod na svetovni oder

Šostakovič je bil očitno genialen skladatelj in čas je bil, da je to pokazal svetu. *1. simfonija* je postala tako slavna, da so delo začele igrati filharmonije s celega sveta od Berlina do Filadelfije. Pisal jo je dve leti, in sicer za svojo maturo. Njena premiera naj bi sprva bila zasebna, a je bilo to delo tako ekstenzivno, da je njegov učitelj vprašal Nikolaja Malka, ki je bil voditelj Leningrajske filharmonije, če jo lahko izvedejo na javnem nastopu, in le-ta je privolil. Na vajah je Šostakovič tiho sedel v občinstvu, a v sebi je bil zelo navdušen nad tem, kar je napisal. Poleg tega je komaj čakal na premiero. Šostakoviču so dovolili, da je »*Scherzo*« (ki po italijansko pomeni šala in je po navadi tretji stavek od štirih v sonati ali simfoniji) dirigiral on sam. Pred premiero je rekel, da je to njegovo »*drugo rojstvo*«. Le-ta je bila izvedena 12. 5. 1926, ko je bil Šostakovič star le 19 let.¹¹ Slabo leto kasneje se je odpravil na Poljsko, da bi igral na *Mednarodnem tekmovanju za klavir Friderika Chopina*. Tekmovanje je potekalo od 23. 3. 1927 do 30. 3. 1927 v Varšavi in je dandanes znano kot najbolj prestižno tekmovanje za pianiste. Zmaga je pomenila skoraj zagotovljen uspeh kot glasbenik. Prijavilo se je 32 ljudi iz osmih držav, a samo 26 so jih sprejeli. Šostakovič se je nekaj tednov pred tekmovanjem zaklenil v sobo in vadil, dokler ni mogel več, ravno na dan tekmovanja pa se mu je vnel slepič. Na koncu je zmagal sovjetski pianist Lev Oborin in Šostakovič je bil zelo razočaran, saj ni niti prišel na podij.¹² Kasneje je en teden preživel v Berlinu in spoznal dirigenta Bruna Walterja, ki je kasneje prvi izvedel Šostakovičevo simfonijo izven Rusije. Leto pozneje je Leopold Stokowski vodil premiero v Filadelfiji. Po maturi je začel pisati precej modernejše skladbe, čeprav to, kot je bilo to že prej omenjeno, sovjetski vladi ni bilo všeč. Vseeno je poskušal, kako moderne skladbe bi še lahko bile sprejemljive. Začel je pisati svojo *2. simfonijo, op. 14*, z naslovom *Oktobru*, ki je imela v zadnjem stavku tudi zbor. Napisana je bila za 10. obletnico oktobrske revolucije, toda zaradi tega, ker je bila modernejša, ni prišla niti blizu uspehu *1. simfonije*. Začel je pisati svojo opero *Nos*, ki temelji na zgodbi

¹¹ <https://utahsymphony.org/explore/2022/12/shostakovich-symphony-no-1/> (pridobljeno 23. 10. 2024)

¹² <https://chopinavenue.com/wp-content/uploads/2021/10/The-International-Chopin-Competition-History.pdf.pdf> (pridobljeno 23. 10. 2024)

ukrajinskega pisatelja Nikolaja Gogolja, in opero *Gospa Macbeth iz Mcenskega okraja*, ki temelji na zgodbi istoimenske novele ruskega pisatelja in publicista Nikolaja Leskova.^{13 14}

2.3 Srednja leta

Šostakovič je redno začel hoditi v Moskvo in tam tudi preživel nekaj mesecev, poleg tega je postal pomočnik Vsevoloda Meyerholda, ki je bil znani gledališki režiser in tudi pobudnik modernizacije umetnosti. Z Vladimirjem Majakovskim, ki je bil znani pesnik, je Meyerhold napisal gledališko delo *Stenica*, zanjo pa je Šostakovič napisal glasbo. Samo delo je govorilo o idealni komunistični utopiji in čeprav je bilo precej moderno, je bilo dobro sprejeto med publiko ter sovjetskimi kritiki. Dve leti kasneje je Majakovski po sporu s svojim dekletom naredil samomor, kar je prizadelo tako Meyerholda kot tudi Šostakoviča.¹⁵ Leta 1934 je Šostakovič končno napisal svojo opero *Gospa Macbeth iz Mcenskega okraja*. V tem času je imel ljubezenski odnos s Tatiano Glivenko, a ona si je zaradi stalnega potovanja med Leningradom in Moskvo premislila glede poroke z njim. Po situaciji s Tatiano je začel odnos z Nino Varzar, ki je bila fizičarka, in se z njo poročil ter kasneje tudi razšel zaradi osebnih težav. Z njo se je potem še enkrat poročil, saj sta ugotovila, da je noseča z njegovim otrokom. Oba sta se strinjala, da je bolje, da otrok ne odraste z ločenima staršema. Galina Šostakovič, ki je bila njun prvi otrok, je kasneje postala znana pianistka in biologinja. Danes je stara 88 let. Drugi otrok Maksim Šostakovič pa je postal dirigent in je trenutno star 86 let.¹⁶

2.3.1 Težave z vlado

Na drugo premiero opere *Gospa Macbeth iz Mcenskega okraja*, ki je potekala 27. 1. 1936 v Bolšoj teatru v Moskvi, je prišel takratni sovjetski diktator Josip V. Stalin. Spremljali so ga Vyacheslav Molotov, Andrej Zhdanov in Anastas Mikoyan. To je bilo veliko presenečenje, saj Stalin ni pogosto hodil na prireditve, ker se je bal atentata.

¹³ <https://www.nytimes.com/2022/10/06/arts/music/shostakovich-lady-macbeth.html> (pridobljeno 23. 10. 2024)

¹⁴ <https://www.britannica.com/topic/The-Nose-opera-by-Shostakovich> (pridobljeno 23. 10. 2024)

¹⁵ Matthew, T. Anderson. *Symphony for the city of the dead. Sommerville, založba Candlewick, 2017, str. 31–72.*

¹⁶ https://shostakovich.fandom.com/wiki/Dmitri_Shostakovich (pridobljeno 29. 10. 2024)

Prišel je v dvorano in opero poslušal približno do polovice, potem pa je zapustil gledališče in takoj se je videlo, da je nekaj narobe, saj ni ostal do konca. Naslednje jutro se je v Pravdi, ki je bil uradni časopis Ruske sovjetske socialistične republike in tudi komunistične stranke, pojavil članek z imenom *Zmešnjava namesto glasbe*. Ime govori samo zase in ta članek je bil velika kritika Šostakovičeve opere, ki jo je prejšnji večer obiskal Stalin. Uradni avtor je bil David Zaslavsky, nekateri pa menijo, da je bil v resnici avtor članka Stalin. V njem je opisano, kako je opera namerno disonančna, zahodnjaška, nerazumljiva za preproste ljudi in polna zmešnjava zvokov. S tem so skladatelju poslali očitno grožnjo in naslednji mesec se je bal za svoje življenje, saj je bilo veliko umetnikov deportiranih v Sibirijo ali pa usmrčenih. Dober primer slednjega je Solomon Mikhoels. Pri njem je usoda znana, pri številnih drugih pa sploh ne.

Opero so prepovedali in šele leta 1961 je bila spet dovoljena pod novim imenom *Katerina Izmalova*. Poleg tega je moral popolnoma predelati določene scene.¹⁷ 6. februarja istega leta je Pravda izdala še en članek, ki je kritiziral Šostakovičev balet *Čiste sanje*. V njem je bilo napisano, da balet žvenketa in ne izraža ničesar. Na tej točki je bil Dimitrij Šostakovič prepričan, da ga bodo nekega večera prišli iskat in ga ne bodo nikoli več videli, zato se je dogovoril za sestanek s komisarjem za umetnost Platonom Kerzhentsevom, ki je sporočil Stalinu, da je naročil skladatelju, da zavrne formalistične napake in spet piše skladbe, ki jih lahko razumejo množice. Kampanja proti delom Šostakoviča je močno vplivala na njegov ugled, prav tako ga je to tudi finančno prizadelo, saj je na njegove koncerte prihajalo vedno manj ljudi.¹⁸ V tem času je pisal svojo *4. simfonijo* in jo poskusil preurediti, kjer je bilo možno, a ga je na koncu vodja Leningrajske filharmonije prepričal, da jo umakne, zato je premiero dobila šele leta 1961. Meyerhold je Šostakoviča javno ščitil, zato ga je NKVD (Ljudski komisariat za notranje zadeve) aretiral. Po 6 mesecih je umrl in tako je Šostakovič izgubil še enega prijatelja. Meyerhold ni bila edina žrtev tako imenovanega Velikega terorja. V tem obdobju so usmrtili veliko število političnih nasprotnikov, umetnikov in visokih članov vojske, kot je Mihael Tukachevsky ali »*Rdeči Napoleon*«, ki je bil tudi Šostakovičev prijatelj. Če si karkoli rekel proti vladi ali če te je nekdo obtožil, da si to naredil, tudi če

¹⁷ <https://bachtrack.com/russia-revolution-lady-macbeth-of-mtsensk-district-september-2017>

(pridobljeno 5. 11. 2024)

¹⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Dmitri_Shostakovich#First_denunciation (pridobljeno 5. 11. 2024)

ni bilo nobenih dokazov, so te skoraj zagotovo poslali v gulag. Obdobje je potekalo dve leti in ocene pravijo, da je bilo usmrčenih vsaj 750.000 ljudi.¹⁹

2.4 Čas med drugo svetovno vojno

2.4.1 Začetek operacije Barbarossa

Avgusta leta 1939 sta Stalin in Hitler podpisala Molotov-Ribbentrop pakt, ki je določal, da se državi ne smeta napasti. Takrat sta si tudi razdelila vzhodno Evropo. A oba sta vedela, da mir ne bo dolgo trajal. Stalin je imel zelo zastarelo orožje, zato si je hotel pridobiti čas, da ga posodobi.²⁰ Sovjetska zveza je novembra istega leta napadla Finsko v tako imenovani Zimski vojni. Potem ko je Nemčija zavzela Balkan, zahodno in severno Evropo, je Hitler začel na Rusijo planirati napad, ki so ga poimenovali Barbarossa po srednjeveškem nemškem cesarju Frideriku Barbarossi. Ofenziva se je začela mesec kasneje, saj se je nemška vojska zadržala na Balkanu, a še vedno so verjeli, da lahko pridejo do Moskve v zastavljenem času. A so se hudo motili. Nemci so v poletnih uniformah junija 1941 prispeli v Rusijo in na začetku jim je šlo odlično. Prišli so skoraj do Moskve, a zima se je tisto leto začela mesec prej in to je povzročilo absolutno katastrofo za Nemce. Tako je fronta zastala.²¹ Na dan začetka invazije je Molotov po zvočnikih v Leningradu povedal prebivalcem, da so Rusijo napadli Nemci. Šostakovič se je tako kot na milijone drugih moških po vseh republikah želel takoj vpisati v vojsko. Čeprav so trpeli pod Stalinom, so imeli vseeno radi svojo domovino. Vedeli so tudi, da bi bilo še huje, če bi državo prevzeli Nemci. Ko je po več urah Šostakovič s svojim učencem končno prišel do pisarne za vpis, so ga zavrnilo zaradi njegovega vida. A je bilo rečeno, da so ga zavrnilo tudi zaradi tega, ker je bil slaven in so želeli, da bi pisal propagandne skladbe. Tisti dan, ko je Šostakovič na konservatoriju popravljaj teste ob zaključku semestra, so se Nemci in Finci približevali mestu. Takrat je bilo naročeno, da mora vsak moški ali ženska pomagati pri obrambi, tudi Šostakovič. Začeli so kopati jarke in postavljati pregrade. Ko Šostakovič ni pomagal pri obrambi, je pisal propagandne pesmi za vojake in za spodbudo. Stalin se je po tem, ko je slišal, kakšna je bila situacija na fronti, umaknil v svojo hišo in nehal komunicirati z drugim

¹⁹ <https://www.history.com/topics/european-history/great-purge> (pridobljeno 5. 11. 2024)

²⁰ <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/german-soviet-pact> (pridobljeno 10. 11. 2024)

²¹ <https://www.britannica.com/event/Operation-Barbarossa> (pridobljeno 10. 11. 2024)

vodstvom. Šostakovič se je poskusil drugič vpisati v vojsko, vendar so ga ponovno zavrnil. Dodelili so mu novo delo, in sicer delo gasilca streh.²²

Slika 2: Šostakovič kot gasilec na strehi konservatorija ²³

Ves julij ni bilo nad mestom nobenih bombnikov, Šostakovičeva družina pa je bila varna na leningrajskem podeželju. Medtem se je poleg Vyacheslava Molotova pet mož zbralo v Kremlinu in se dogovarjalo, kako bodo prepričali Stalina, da se vrne iz svoje podeželske hiše. Imeli so dve opciji; ali gredo do Stalinove hiše ali pa Molotov prevzame vlado, ampak so potem izbrali prvo možnost. Ko so ga obiskali, so ga uspeli prepričati, da se vrne. Tako je bila vlada spet sestavljena. Šostakovič je moral svojo družino umakniti s podeželja, saj je Finska začela napadati. In tako so bili spet vsi skupaj v Leningradu. V tem času je začel pisati eno izmed svojih najbolj znanih del, in sicer *7. simfonijo Leningrad*. Nemci so bili že tako blizu mesta, da so zavzeli že skoraj vse poti, ki vodijo ven iz mesta, in čeprav jim je uspelo evakuirati nekaj otrok, jih je bilo še vedno veliko v mestu. Začelo se je tudi veliko pomanjkanje hrane in velika racionalizacija.²⁴

²² Matthew, T. Anderson. *Symphony for the city of the dead*. Sommerville, založba Candlewick, 2017, str. 167–177.

²³ <https://www.pinterest.com/pin/566679565593302662/> (pridobljeno 2. 2. 2025)

²⁴ Matthew, T. Anderson. *Symphony for the city of the dead*. Sommerville, založba Candlewick, 2017, str. 178–186.

2.4.2 Sprememba teka vojne

Decembra leta 1941 se ZDA pridruži vojni proti Nemčiji in zdaj je bila zanjo situacija precej slabša. Poleg tega je zastala tudi ruska fronta. Leta 1942 začenjata Italija in Nemčija izgubljati v Afriki in počasi jih od tam tudi »izrinejo«. Na koncu pričenjajo leta 1943 zavezniki pristajati na Siciliji in ko Italijane porinejo skoraj do Rima, le-ta kapitulira in Nemčija prevzame severno Italijo. Medtem se situacija v Leningradu ni kaj dosti izboljšala. Da prebivalci ne bi umrli od lakote, so morali povsod, kjer ni bilo stavb, saditi zelenjavo. To je bilo večinoma ob jezeru Ladoga. Veliko ljudi je tudi umrlo od bolezni in nemških izstrelkov. Čeprav situacija ni bila najboljša, je Šostakovič zbral nekaj prijateljev, da bi poslušali, kako na klavir zaigra dva končana stavka 7. *simfonije*. Leta 1943 je Rdeča armada končno uspela zavzeti eno pot v mesto in tako so lahko dobili nekaj hrane in drugih potrebščin od zunaj.²⁵ Vmes Šostakovičevi pobegnejo v Moskvo in kasneje v Kuybyshev, saj je vlada potrebovala Šostakoviča živega. V Kuybyshevu so glasbeniki izvedli 7. *simfonijo*, ki je bila pozneje za spodbudo predvajana na leningrajskem mestnem radiu. Januarja leta 1944 so sovjeti končno uspeli predreti nemške linije in tako so lahko v mesto poslali zaloge hrane, oblačil in drugih dobrin. Leto in pol kasneje se po predaji vojske vojna končala, a začela se je nova tekma med ZDA in Sovjetsko zvezo, imenovana hladna vojna.²⁶

2.5 Obdobje po vojni in umetnostna evolucija

V letu po vojni ni Šostakovič pisal skoraj nič glasbe, prav tako se ni vrnil nazaj v Leningrad. Preselil se je v Moskvo, čeprav je bil še vedno učitelj na Leningrajskem konservatoriju. Medtem se je svet politično razdelil na dva dela in tako se je začela hladna vojna.

²⁵ <https://www.britannica.com/event/Siege-of-Leningrad> (pridobljeno 24. 11. 2024)

²⁶ <https://www.history.com/this-day-in-history/siege-of-leningrad-is-lifted> (pridobljeno 24. 11. 2024)

2.5.1 Druga kritika s strani vlade

Andrej Zhdanov, ki je bil novi predsednik vrhovnega sovjeta v Sovjetski zvezi, je začel nov odlok o kulturi, poimenovan po njem. Zhdanov je rekel, da je edini možni konflikt v Sovjetski kulturi med dobrim in najboljšim. S tem je mislil povedati, da bo vlada poskrbela, da se neko formalistično delo ali delo, ki je bilo proti kulturnim idealom vlade, ne bo širilo med množice. Tako formalistična dela ne bi imela nobene možnosti konflikta s takimi, ki jih lahko razume vsak. Po izdaji tega odloka je vlada začela po državi množično obtoževati umetnike formalizma, tudi Šostakoviča, Prokofjeva in Hačaturjana. Vsak umetnik se je mogel javno opravičiti vladi in sprejeti dodatne posledice. Za Šostakoviča je bila to izguba službe na konservatoriju. Poleg tega so večino njegovih del prepovedali. Zaradi teh posledic se je naslednjih nekaj let zelo težko preživil. Dela, ki jih je pisal v teh časih, lahko razvrstimo v tri kategorije. V prvi kategoriji so dela, ki jih je pisal za filme in so zanj predstavljala večino njegovega dohodka. V drugi kategoriji so dela, s katerimi je dokazoval vladi, da piše dela po njihovih idealih, oz. so bila njegova uradna dela. V tretji kategoriji pa so dela, ki jih je pisal zase in jih ni izdal. Kasneje leta 1949 je potekal Kulturni in znanstveni kongres za svetovni mir in tako so Šostakoviču dali nazaj vse privilegije in službo pod pogojem, da se konference udeleži in naredi govor, ki ga je zanj pripravila vlada.²⁷

2.5.2 Smrt Stalina in reforme v Sovjetski zvezi

5. marca 1953 je Stalin umrl zaradi možganske krvavitve. Na isti dan je umrl tudi Šostakovičev kolega in skladatelj Sergej Prokofjev. Čeprav je bil žalosten zaradi smrti prijatelja, se je vsaj s smrtjo Stalina lahko veliko bolje umetniško izrazil. Novi voditelj je postal Nikita Hruščev, ki je takoj začel z reformami. Toda Šostakovič je moral biti še vedno previden, da ni izdal preveč formalističnih del.²⁸ Takrat je Šostakovič napisal svojo znano *10. simfonijo*, v kateri je tudi uporabil svoj glasbeni podpis D, Es, C, H. V in prvem stavku izrazil, kako so ljudje prišli iz tiranovega oprijema, torej iz Stalinovega. Uporabil je tudi glasbeni podpis svoje učenke Elmire Nazirove E, A, E, D, A in motive iz opere *Gospa Macbeth iz Mcenskega okrožja*, ki je bilo delo, ki ga je leta 1934 spravilo v težavo. Leto kasneje je umrla njegova žena Nina, zato se je ponovno poročil,

²⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Dmitri_Shostakovich#Second_denunciation (pridobljeno 25. 11. 2024)

²⁸ <https://www.wrti.org/arts-desk/2016-02-29/when-prokofiev-and-stalin-died-on-the-same-day> (pridobljeno 25. 11. 2024)

a je bil poročen samo tri leta, saj se zveza ni izšla. Na koncu se je leta 1962 poročil z Irino Antonovno, s katero je ostal do smrti. Leta 1957 je napisal še svojo *11. simfonijo Leto 1905*, ki je prejela Leninovo nagrado in bila njegova največja uspešnica po *7. simfoniji*.

2.5.3 Pridružitev komunistični partiji

Šostakoviča so želeli namestiti kot voditelja zveze skladateljev v Sovjetski zvezi, zato se je mogel pridružiti stranki, kar je presenetilo vse njegove bližnje. Novembra 1960 je bil sprejet v stranko. V tem času je tudi hotel storiti samomor zaradi svoje osebne stiske, dogodkov, ki jih je doživel, in stalnih kritik s strani vlade, kar je izrazil v svojem *8. godalnem kvartetu*, ki naj bi ga posvetil žrtvam fašizma. To je bilo eno izmed njegovih najbolj naprednih del, zato je imel samo zasebno premiero. V kvartetu tudi uporabi svoj podpis D, Es, C, H. Na koncu samomora ni storil. Leta 1964 je napisal glasbo za ruski film *Hamlet*.²⁹

2.6 Zadnja leta in smrt

Šostakovič je bil zadnja leta svojega življenja v slabem zdravstvenem stanju, poleg tega je bil več let odvisen od cigaret in alkohola, a je z obema je prenehal po tem, ko je dobil prvi srčni napad. V obdobju petih let je dobil še dva srčna napada, zlomil si je obe nogi, njegova desna roka pa je bila defektna zaradi nevroloških težav. Leta 1973 mu je bil diagnosticiran pljučni rak in njegovo zadnje delo *Sonata za violo* je bilo končano nekaj tednov pred njegovo smrtjo. Čeprav mu desna roka ni več delovala, bil pa je desničar, je še vseeno vso glasbo pisal sam. Preden je slišal premiero skladbe, je 9. 9. 1975 umrl v bolnišnici v Moskvi. Pokopali so ga na pokopališču Novodevichy.³⁰

²⁹ Brian, Morton. *Shostakovich, a coded life in music*. London, založba Haus, 2021, str. 195–213.

³⁰ <https://www.boosey.com/composer/Dmitri+Shostakovich?type=BIOGRAPHY> (pridobljeno 6. 12. 2024)

Slika 3: Šostakovičev grob z vgraviranim motivom D, Es, C, H³¹

³¹ <https://www.flickr.com/photos/jheisel/2768183292/> (pridobljeno 28. 1. 2025)

3. Analiza simfonij

3.1 1. simfonija

Bila je napisana med letoma 1924 in 1925 za njegovo maturo iz Petrograjskega konservatorija in je bila njegova prva uspešnica. Pisana je v f-molu in ima štiri stavke. V prvem in zadnjem stavku je spremenjena sonatna oblika, v tretjem dvotematična oblika, v drugem stavku pa oblika scherza. Pisana je za orkester in klavir. Traja okoli 30 minut. Premiero je imela 12. 5. 1926 v Leningradu z Leningrajsko filharmonijo pod dirigentom Nikolajem Malkom in je bila dobro sprejeta med publiko.³²

3.1.1 1. stavek Allegretto, Allegro non troppo

Delo se začne z duetom med utišano trobento in fagotom z godali, ki brenkajo. In to se potem na drugačen način ponavlja med drugimi inštrumenti. To se razvije v temo nekakšnega marša, ki jo začne klarinet in ta spet preide v druge sekcije orkestra. Tema se konča s francoskimi rogovi in brenkanjem godal, kar preide na drugo temo, ki je bolj podobna valčku. V njej je najbolj pomembna flavta, ki komunicira z drugimi sekcijami orkestra. Prva tema se spet pojavi, vendar v novi tonaliteti. Nato vse teme ponovi. Ko pride do marša, je stavek na višku, v 2. delu se spet postoma umirja in stavek pride do konca.

3.1.2 2. stavek Allegro

Drugi stavek se začne glasno s kontrabasi in violončeli, a potem klarinet prevzame melodijo in prvič v simfoniji se pridruži klavir s hitrimi arpegi. V drugi temi začne flavta z mirno melodijo, ki preide v spremenjeno prvo temo ter na koncu obe temi združi tako, da pihala in godala igrata prvo temo, trobila pa drugo. Ko je stavek na višku, se vse nenadoma ustavi, začne pa se koda in klavir začne igrati a-molove akorde, sledi s spremenjenim uvodom stavka in le-ta preide v konec.

³² [https://www.wikiwand.com/en/articles/Symphony_No._1_\(Shostakovich\)](https://www.wikiwand.com/en/articles/Symphony_No._1_(Shostakovich)) (pridobljeno 13. 12. 2024)

3.1.3 3. stavek Lento

Začne se s solom oboe z godali v ozadju, ki preide v solo čela in po nekaj taktih začnejo trobente z vojaškim motivom, ki se ponavlja med inštrumenti do druge teme, ko se pridružijo kontrabasi in violončelaa. Le-tem spet sledi solo oboe, ki preide v vojaški motiv, ki stavek stopnjuje. Prvo temo spet ponovi s spremenjenimi frazami in vojaškimi motivi, ki jih vleče v kombinirano temo. Stavek se konča z uvodom malega bobna v novi stavek brez premora z Des-durovim akordom v ozadju.

3.1.4 4. stavek Allegro molto, Lento, Allegro molto, Presto

Zadnji stavek začne z udarno melodijo godal in klarineta, ki doseže veliko glasnost, pridružita se flavta in oboa. Med inštrumenti se spet začne uporabljati motiv triol. Melodija godal in klarinetov preide v besen vrhunec, a nenadoma se vse ustavi v generalni pavzi in začne se solo timpanija, ki igra vojaško temo iz 3. stavka in potem se ta tema spet razvija, ampak postane obrnjena, igrajo pa jo izmenično vse sekcije orkestra. V kodi temo spet ponovi, a tokrat v f-molu nenadoma modulira nazaj v F-dur in delo zaključi v unisonem F.³³

3.1.5 Uporaba glasbenih tehnik v 1. simfoniji

Ima določeno lestvico, ampak pogosto je naredil nenadne preklope v iz mola v dur, kar naredi nejasnost. Še vedno pa začne in zaključi stavke v isti tonaliteti. Uporablja tudi politonalnost, to pomeni, da kdaj uporabi več tonalitet naenkrat. Za razvoj uporabi motive, ki jih razvija z modulacijami, dodajanjem inštrumentov ali aliteracijami. Poleg tega vključuje tudi kontrapunkt, ki daje glasbi več plasti. Pri ritmu opazimo veliko sinkop in poliritma ter vidimo spremembe v taktovskem načinu v istem stavku, kar je pogosto delal Igor Stravinski.³⁴

³³ <https://www.youtube.com/watch?v=9k6uV4NnX9w> (pridobljeno 15. 12. 2024)

³⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=iKhGkHjcARI&t=237s> (pridobljeno 15. 12. 2024)

3.2 7. simfonija Leningrad

Napisana je bila leta 1941 in dokončana v Kuybyshevu po evakuaciji Šostakovičeve družine iz Leningrada. Premiero je imela v istem mestu 5. 3. 1942. Posvečena je bila skladateljevemu rojstnemu mestu Leningradu, ki je bilo v času 2. svetovne vojne obkoljeno z vseh strani z nemškimi in finskimi vojaki. Preko Teherana in Kaira so simfonijo uspeli pripeljati v Ameriko, kjer so jo izvedli, in postala je popularna po celem svetu kot simbol boja proti fašizmu. Pisana je za orkester in klavir. Dolga je približno 75 minut in je v C-duru.³⁵

3.2.1 1. stavek Allegretto

Prvi stavek ima spremenjeno obliko sonate. Začne se z godali, ki igrajo temo, ta pa preide na pihala in potem imata obe sekciji skupaj spet novo temo, a ta preide v marš, ki naj bi napovedoval vojno nad mestom. Potem nastane tiha melodija izmenično individualnih godal in pihal in to po generalni pavzi preide v temo invazije, ki se spotoma veča z glasnostjo in intenzivnostjo in je ista skoraj do konca stavka, kar je podobno kot pri Ravelovem *Boleru*. Ta tema nam da občutek približujoče se nevarnosti. Ta tema se umiri in čez taktov časa preide v miren solo fagota. Vse spet postane za kratek čas intenzivno in utišana trobenta mirno konča stavek z repetitijo glavne teme.

3.2.2 2. stavek Moderato, Poco Allegretto

Drugi stavek je lirični scherzo, ki naj bi predstavljal spomine in čas pred vojno. Začne se z melodijo godal, ki potem prevzamejo vlogo spremljave, ko oboa prevzame melodijo. V sredini se začne intenzivna tema s pihali in godali, ki brenkajo, ta tema pa preide čez vse sekcije orkestra. Stavek se zaključi podobno kot začetek.

³⁵ <https://www.brso.de/en/cd-dvd/dmitri-shostakovich-symphony-no-7-leningrader/> (pridobljeno 15. 12. 2024)

3.2.3 3. stavek Adagio

Tretji stavek je podoben pogrebnemu maršu s temačnimi akordi v začetku in na splošno govori o preživetju. Začne se s temo flavte, ki preide na druge inštrumente in se razvija z dodanimi trobili in tolkali, a proti koncu gre na začetno temo.³⁶

3.2.4 4. stavek Allegro non troppo

Zadnji stavek lahko vidimo kot upanje za zmago sovjetov, polno heroičnih tem in poleg tega je zelo napeto. Stavek se začne z godali in se razvije v variacijo na glavno temo prvega stavka. Ta preide v eno izmed dveh glavnih tem, ki uporablja močen ritem in glasna trobila, da nam da občutek determinacije vojakov, da osvobodijo mesto. Druga tema je bolj lirična in večinoma imajo tukaj melodijo godala in pihala. Orkester se le za dober trenutek utiša, stavek se razvija naprej, dokler ne pridemo do mogočnega marša, kjer so najbolj pomembna tolkala in trobila. Ta del zelo mogočen in simbolizira zadnji pomik do zmage. Simfonija se zaključi v kodi, ki nam daje občutek praznovanja.³⁷

3.2.5 Uporaba glasbenih tehnik v 7. simfoniji

Tonalnost je veliko manj očitna kot pri *1. simfoniji* in uporablja veliko več disonance in atonalnosti, ki predstavljajo kaos tistih časov. Ritem je bolj raznolik in celotna simfonija vsebuje več koračnih ritmov, ki so bolj intenzivni. Harmonično je delo bolj zakomplicirano z uporabo disonančnih akordov, da prikaže zmešnjavo. Poleg tega uporablja tudi nenadne harmonične premike.³⁸

3.3 11. simfonija, Leto 1905

Napisana je bila leta 1957 in tega leta je tudi dobila premiero pod dirigentom Natanom Rhaklinom s Sovjetskim simfoničnim orkestrom. Predstavlja prvo rusko revolucijo leta 1905. Zanj je leta 1958 Šostakovič prejel Leninovo nagrado. Pisana je za orkester in je v g-molu, ima pa 4 stavke. Dolgo je približno 60 minut.

³⁶ <https://www.britannica.com/topic/Leningrad-Symphony-No-7> (pridobljeno 16. 12. 2024)

³⁷ <https://fugueforthought.de/2015/12/24/shostakovich-7/> (pridobljeno 16. 12. 2024)

³⁸ https://youtu.be/DMcf8K_RJPU?si=m_JhrKiESliVWilu (pridobljeno 17. 12. 2024)

3.3.1 1. stavek Adagio, Palaški trg

Ta stavek predstavlja mrzloto dneva, ko so se ljudje zbrali, da bi carju dali listino z njihovimi preprostimi zahtevami pred njegovo Zimsko palačo. Vključuje dve ljudski pesmi *Poslušaj* in *Zapornik*. Večinoma uporablja godala, ki delujejo kot mrzli veter, in pihala ter trobila, ki so kot oddaljeni klici. Ta stavek nas pripravi na razpoloženje v naslednjem stavku.

3.3.2 2. stavek Allegro, 9. januar

To je najbolj pomemben stavek cele simfonije, saj predstavlja »krvavo nedeljo«, s katero se je začela ruska revolucija. Začne se z godali, ki naj bi predstavljala delavce in prebivalce, ki so prosili carja, naj jih poslušaja, a odgovora ni bilo, zato se glasba spet vrne na zimski veter. S tem je Šostakovič naredil močen kontrast. Vojsko predstavlja mali boben, ki nakazuje ukaz, ki bo spremenil zgodovino. Godala medtem še vedno predstavljajo panične in zmedene ljudi. Ta motiv panike preide še na pihala z obliko fuge (ki je značilna za barok). Trobila se pridružijo in predstavljajo, kako so popolnoma obkolili in ujeli ljudi. Tako se spet pridruži mali boben, ki ponazarja pokol na najvišji ravni. Vse se nadaljuje in na koncu utihne, dokler niso vsi mrtvi.³⁹

3.3.3 3. stavek Adagio, Večni spomin

Tukaj se vse spet umiri. Ta stavek pa je kot otožna melodija za padle. Začne se s kontrabasi in violončeli, ki se jim pridružijo še violine, pihala in na koncu trobila. Tema kasneje preide v timpani in trobento, ki začneta močnejši del stavka. Stavek se konča z začetno temo. Navdih za temo pa mu je bila pogrebna pesem *Padli ste kot žrtve*.

3.3.4 4. stavek Allegro non troppo, Tocsin

Zadnji stavek je glasbena predstavitev zmagoslavja revolucionarnega duha in napoved nove revolucije čez dobro desetletje. V njej s trobili upodablja tudi klice ljudi, ki

³⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=RU7a1b4yE-Q> (pridobljeno 9. 2. 2025)

zahtevajo spremembe. Glasba je napeta, stalno se stopnjuje in na koncu da poslušalcu občutek zmage.⁴⁰

3.3.5 Uporaba glasbenih tehnik v 11. simfoniji

Kakor pri *1. simfoniji* pogosto preide iz mola v dur, poleg tega tudi zelo pogosto modulira, da ustvari napetost. Šostakovič je v tej skladbi vključil več ljudskih melodij in jih genialno spremenil z različnimi modernimi tehnikami. Harmonija je zelo različna skozi celo delo, saj vključuje preprosto in disonančno bogato harmonijo. Ritem je raznolik skozi celotno delo in ima zaradi tega dober kontrast.

Slika 4: Krvava nedelja⁴¹

⁴⁰ <https://hi-storylessons.eu/article/dmitri-shostakovich-symphony-no-11-in-g-minor-the-year-1905-1957/>
(pridobljeno 17. 12. 2024)

⁴¹ <https://www.themoscowtimes.com/2015/01/13/marking-110-years-since-russias-bloody-sunday-a42823>
(pridobljeno 8. 2. 2025)

4. Analiza godalnih kvartetov

4.1 3. Godalni kvartet

Napisan je bil leta 1946, ima 5 stavkov in je v F-duru. Posvečen je Beethovnovemu kvartetu. Premiero je imel istega leta. Da ga vlada ne bi kritizirala, je stavke poimenoval tako, da je predstavljal vojno zgodbo. Za simfonično komorno zasedbo jo je kasneje priredil Rudolf Baršaj. Traja okoli 33 minut.⁴²

4.1.1 Vsebina stavkov

1. stavek *Allegretto* ali *Malomarna nevednost prihajajoče katastrofe* je lažji in igriv ter vsebuje veselo temo. Ima tudi veliko ironije, ki simbolizira kompleksni odnos med Šostakovičem in vlado. Podobno je delom dunajskih klasikov, kot so Haydn, Mozart in Beethoven.

2. stavek *Moderato con moto* ali *Znaki jeze, upora in pričakovanja* ima bolj temačno, a lepo lirično temo.

3. stavek *Allegro non troppo* ali *Sile vojne spuščene* je najbolj intenziven in hiter stavek. Poleg tega ima veliko kontrastov in disonance z ritmom, ki nam podobno kot pri 7. simfoniji prikaže nujnost in resnost situacije.

4. stavek *Adagio* ali *V spomin mrtvim* je podoben prvemu stavku in se začne v lestvici cis-mol, a postopoma prehaja v F-dur, v katerem se je skladba začela. Ta stavek je podaljšana passacaglia. Gre za špansko obliko, razvito v baroku z več variacijami v basu.

5. stavek *Moderato* ali *Večno vprašanje zakaj in čemu?* uporablja teme iz prejšnjih stavkov in ima tudi veliko dinamičnih kontrastov. Uporablja tudi polifonijo z igro med vsemi štirimi inštrumenti.⁴³

⁴² <http://quartets.de/compositions/ssq03.html> (pridobljeno 3. 2. 2025)

⁴³ <https://www.hyperion-records.co.uk/notes/67153-B.pdf> (pridobljeno 3. 2. 2025)

4.1.2 Uporaba glasbenih tehnik v 3. godalnem kvartetu

Šostakovič v tej skladbi stalno kombinira in spreminja ritme, še posebej v tretjem stavku. V prvem stavku uporablja ritem, značilen za ljudske pesmi in plese. Zelo pogosto opazimo tudi sinkope. Harmonično gledano uporablja veliko disonance in kromatike kot v prej omenjenih delih ter tudi kontrapunkt. Z vidika tonalnosti pa spet vidimo zabrisano linijo med molom in durom ter veliko modulacij. Tukaj lahko opazimo tudi uporabo modalnih ali starocerkvenih lestvic.⁴⁴

4.2 8. godalni kvartet V spomin žrtvam fašizma in vojne

Nastal je leta 1960, ko je Šostakovič obiskal Dresden. Njegov sin Maxim je naslov interpretiral kot *V spomin žrtvam totalitarizma*, a to šele po razpadu Sovjetske zveze. Očitno je, da je v tem delu Šostakovič hotel izraziti vsa svoja čustva. Je v cis-molu in ima pet stavkov. Isto leto ga je premierno izvedel Beethovnov kvartet v Leningradu. Ruski novinar Solomon Volkov je rekel, da moraš biti gluhi in slepi, da ne opaziš, da je ta kvartet njegova avtobiografija.⁴⁵

4.2.1 Vsebina stavkov

1. *stavek Largo* se začne s Šostakovičevim znanim motivom D, Es, C, H, ki se skozi stavek ponavlja v kanonu in razvija ter kasneje spet pojavi v drugih stavkih. Večinoma skozi ta stavek čelo igra stalen ton, medtem ko viola igra variacije na dano prvo temo, tej pa se počasi pridruži violina.

2. *stavek Allegro*, ki je najbolj znan, je zelo hiter in se začne z violino, ki nam predstavi začetni motiv z ostalimi inštrumenti, ki igrajo glasne poudarjene tone. Za nekaj časa prevzame melodijo viola, a se ta spet vrne na violino. Prehod med drugim in tretjim stavkom je zelo nenaden.

3. *stavek Allegretto* ima temo, ki je podobna raznim ljudskim pesmim in je kot nekakšen valček. Opazimo tudi nekaj motivov iz njegovega *1. koncerta za čelo*.

⁴⁴ <http://www.quartets.de/compositions/ssq03.html> (pridobljeno 3. 2. 2025)

⁴⁵ <http://quartets.de/compositions/ssq08.html> (pridobljeno 3. 2. 2025)

4. *stavek Largo* se začne s stalnim tonom v 1. violini in z ostalimi godali, ki igrajo tri zaporedne poudarjene tone, kar je potem glavna tema. Vsa godala so v tem stavku bolj ali manj enakovredna in igrajo polifono.

5. *stavek* uporablja prejšnje motive in teme ter skladbo v celoti zaključí.⁴⁶

4.2.2 Uporaba glasbenih tehnik v 8. godalnem kvartetu

Večina skladbe je v cis-molu. Spet opazimo, da pogosto zabriše linijo tonalnosti. Skladba je večino časa v alla breve in navadni meri, vendar je v njej še vedno veliko sinkop. Prav tako vidimo tudi veliko prekinitev glavnega ritma s hitrimi akcenti. Harmonično gledano spet slišimo kromatiko. Vidimo tudi kvintno in kvartno harmonijo, politonalnost in disonančnost z razvezo v osnovno lestvico na nenavadne načine.⁴⁷

4.3 15. godalni kvartet

To je bil Šostakovičev zadnji godalni kvartet. Napisan je bil leta 1974. Premierno ga je zaigral Taneyev kvartet istega leta. Ima šest stavkov in je v es-molu. Šostakovič je hotel napisati 24 kvartetov v čast Beethovnovemu kvartetu, a mu to ni uspelo in je tako to hkrati tudi njegov edini godalni kvartet, ki ga premierno niso zaigrali člani Beethovnovega kvarteta. Traja 35 minut.⁴⁸

4.3.1 Vsebina stavkov

1. *stavek Elegija, Adagio* se prične z ljudsko melodijo v fugi. Uporablja tudi elemente iz glasbe Čajkovskega in Musorgskega ter iz pravoslavnih koralnih del.

2. *stavek Serenada, Adagio* ima razdrobljeno obliko valčka in se prične z dolgimi izmeničnimi toni ter brenkanjem disonančnih akordov v violinah in violah. Potem se prične tema, ki se izmenjuje med inštrumenti.

⁴⁶ <https://classicalburns.com/2021/09/20/dmitri-shostakovich-string-quartet-no-8-a-personal-twist/> (pridobljeno 3. 2. 2025)

⁴⁷ <https://www.maramarietta.com/the-arts/music/classical/shostakovich/?form=MG0AV3> (pridobljeno 2. 2. 2025)

⁴⁸ <http://quartets.de/compositions/ssq15.html> (pridobljeno 3. 2. 2025)

3. stavek *Intermezzo, Adagio* je zelo kratek in ima večinoma samo dolg ton v čelu in temo v 1. violini, ki je hitra in napeta.

4. stavek *Nokturna, Adagio* ima lirično temo, ki je nekoliko žalostna.

5. stavek *Pogrebni marš, Adagio moltto* – tema je nakazana z vsemi štirimi inštrumenti, potem pa preide na solo viole. Skozi celoten stavek vidimo unisono temo in potem solo enega inštrumenta izmenično. Po značaju je ta stavek spet bolj temačen.

6. stavek *Elegija, Adagio* pa je značilen Šostakovičev konec z uporabo vseh prejšnjih tem.⁴⁹

4.4.2 Uporaba glasbenih tehnik v 15. godalnem kvartetu

Spet uporablja veliko disonančnih akordov in tudi malih sekundnih akordov. Ima tudi veliko kromatike in kontrapunkta. Vsebuje mojstrsko uporabo dinamike, ki lažje dodaja čustveno globino delu. Vsi stavki, razen petega, so *Adagio* ali počasni. Sam kvartet ima tudi veliko dolgih statičnih tonov in bolj razpršeno ritmično napetost. Na splošno vidimo, da je Šostakovič tudi v tem kvartetu izrazil vsa svoja čustva.

Slika 5: Beethovnov kvartet in Šostakovič⁵⁰

⁴⁹ <https://www.earsense.org/web/article/Shostakovich-String-Quartet-No-15-in-E-flat-minor-Op-144/> (pridobljeno 3. 2. 2025)

⁵⁰ <https://www.maramarietta.com/the-arts/music/classical/shostakovich/> (pridobljeno 8. 2. 2025)

5. Primerjava godalnih kvartetov in simfonij

Seveda so v primerjavi z godalnimi kvarteti Šostakovičeve simfonije veliko bolj ekstenzivna, kompleksnejša in daljša dela, a to ne pomeni, da nimata svojih skupnih lastnosti. Obe glasbeni obliki sta bili za skladatelja način izražanja svoje identitete in čustev. Opazimo tudi vpliv vlade pri simfonijah in če se ta ne bi zgodil, bi najverjetneje videli še več podobnosti med tema dvema oblikama, saj je godalne kvartete večinoma pisal zase in zasebne premiere z Beethovnovim kvartetom, na kar vlada ni vplivala.

5.1 Primerjava tonalnosti

Ker je bilo veliko Šostakovičevih simfonij odgovor na politične ali zgodovinske dogodke, je uporaba toliko eksperimentacije s tonalnostjo zelo redko in pogosteje jih opazimo šele v času po vojni. Še vedno lahko že od njegove *1. simfonije* vidimo uporabo novih in starejših lestvic, kar je bilo pogosteje pri skladateljih z zahoda, npr. uporaba kromatike, ki je postajala bolj in bolj popularna od Wagnerja naprej. Seveda je zaradi tega nekajkrat zašel v težave, po Stalinovi smrti pa je imel večinoma mir. V godalnih kvartetih pa je stvar malo drugačna; eksperimentiranje in atonalnost sta zelo pogosti. Vidimo tudi 12-tonske serije, ki jih je uvedel Arnold Schönberg, in razširitev lestvice skozi prehodne akorde, kar je počel že Mozart. Tonska barva ni jasna in čeprav ima dano začetno toniko, na tej ne ostane dolgo. Mislim, da je od vseh skladateljev 20. stoletja Dimitrij Šostakovič najbolje zлил skupaj tradicionalne in nove tonalne tehnike.^{51 52}

5.2 Primerjava ritma

Ko pogledamo ritem pri simfonijah, večkrat opazimo, da je enotnejši in se pogosto razlikuje skozi stavke. Poleg tega je močnejši in drveč. Seveda z več inštrumenti ima ritem več plasti, ki omogoča več variacije, a spet si Šostakovič ni smel preveč drzniti. Godalni kvarteti imajo v večini mirnejši ritem, ki se tudi lahko pospeši glede na to, kakšna čustva je Šostakovič hotel izraziti. Seveda je z manj inštrumenti imel ritem manj plasti, ampak jih je znal izkoristiti. Vidimo tudi sinkope pri obeh vrstah del.

⁵¹ <https://www.schoolofcomposition.com/what-is-tonality-in-music/> (pridobljeno 3. 2. 2025)

⁵² <https://www.britannica.com/art/atonality> (pridobljeno 3. 2. 2025)

5.3 Primerjava harmonične strukture

Pri simfonijah vidimo uporabo razširjenih harmonij, ki vključujejo tradicionalno harmonično diatoniko in disonančne moderne harmonične strukture, kar spet daje glasbi plasti. Spet z več inštrumenti vidimo razširjene možnosti za uporabo več harmoničnih barv in kontrastov, pri katerih se je Šostakovič dokazal v vseh glasbenih tehnikah. S harmonijo seveda vidimo tudi povezavo s tematskim razvojem. Z manj inštrumenti so harmonični prehodi bolj jasni pri godalnih kvartetih. V harmoničnih vezeh pa so vidne jasne modulacije in obrati akordov pri obeh oblikah.⁵³

5.4 Primerjava melodije

V simfonijah uporablja dolge ekstenzivne razvijajoče teme, na katerih Šostakovič variira in jim dodaja plasti s kontrapunktom, ki je bolj ali manj nasprotje teme. Opazimo uporabo več tem tudi skozi en stavek. Šostakovič rad uporablja spremenjeno obliko sonate in dvotematsko obliko za teme v simfonijah. Še posebej je to vidno v 1. in 5. *simfoniji*. Pri simfonijah opazimo manj unisonih tem kot pri godalnih kvartetih, kjer je več polifonije. Teme so na splošno tudi mirnejše pri godalnih kvartetih.

5.5 Izražanja čustev

Šostakovič je bil mojster vpletanja svojih čustev v svojo glasbo. Pri njem lahko vidimo jasne značilnosti ekspresionističnih skladateljev, ki so izražanja čustev prinesli na nov nivo. V simfonijah je, čeprav je prešel na bolj politično-zgodovinske teme, še vseeno našel način, da jih je vsaj malo vključil vsaj. V godalnih kvartetih je izraz čustev veliko bolj očiten, a seveda tega nikoli ni javno povedal. Iz njih se je dalo razbrati, kaj približno je mislil. V 8. *godalnem kvartetu* je izrazil svojo željo po samomoru. Moramo vedeti, da je Šostakovič preživel obe svetovni vojni in tudi rusko revolucijo, poleg tega pa je živel pod totalitarizmom, zato lahko razumemo, zakaj je imel težko življenje.⁵⁴

⁵³ <https://hellomusictheory.com/learn/harmony/> (pridobljeno 3. 2. 2025)

⁵⁴ <https://creatureandcreator.ca/?p=983> (pridobljeno 5. 2. 2025)

6. Vpliv Šostakoviča na svet glasbe

Šostakovič nam je zapustil glasbo, ki je bila zagotovo ena izmed najbolj pomembnih v 20. stoletju. Nedvomno je bil tudi največji simfonik 20. stoletja, ki bi se lahko kosal s takimi, kot je Mahler. Njegove skladbe so bile mojstrsko napisane z baročno tehniko. Njegov stil je bil tudi edinstven s kombiniranjem klasičnih elementov, ruskih ljudskih pesmi in tudi s svojimi izraznimi sredstvi, kot so kompleksne harmonije, dramatični kontrasti, disonančnost, uporaba novih in starih lestvic ter seveda prej omenjena uporaba baročnih oblik. Kljuboval je totalitaristični vladi samo z glasbo in preživel njeno cenzuro. Njegov simbolizem v glasbi je prav tako globok in močan z veliko strasti. Lahko bi rekli, da ne pripada v nobeno glasbeno smer, a hkrati v vse naenkrat. Ne smemo pozabiti tudi njegovega prispevka k sovjetski filmski in v resnici tudi k svetovni filmski industriji, saj je poleg Korngolda in Coplanda uspel dokazati, da filmom glasba daje večjo čustveno globino in pripomore k pripovedovanju zgodbe. Še danes je vzor številnim filmskim skladateljem.⁵⁵ Bil je tudi pomemben učitelj in je vzgojil celo generacijo sovjetskih in kasneje ruskih skladateljev. Na splošno pa je simbol in vzor za umetnike, ki so morali prestajati kritike in cenzuro svojih vlad.

⁵⁵ <https://www.gramophone.co.uk/features/article/three-pioneers-of-film-music-shostakovich-korngold-and-copland> (pridobljeno 5. 2. 2025)

7. Razprava

V razpravi sem potrdil oziroma ovrgel hipoteze, ki sem jih zastavil na začetku raziskovalne naloge:

1. Sovjetska vlada je močno vplivala na Šostakovičeve simfonije.
2. Za simfonije bi lahko rekli, da so zaradi politike v izrazu bolj omejene, godalni kvarteti pa so ustvarjalno svobodnejši.
3. Njegove simfonije in godalni kvarteti se v vseh aspektih razlikujejo.
4. Vlada je cenzurirala vsa dela, ki so vsebovala glasbene tehnike, ki so prišle z zahoda.
5. Šostakovič je močno prispeval k sovjetski in ruski klasični glasbi.

Prva hipoteza je v večini pravilna, saj je bilo veliko njegovih simfonij cenzuriranih zaradi vsebine, ki se vladi ni zdela primerna. Zato je moral pisati taka dela, ki bi bila vladi sprejemljiva. Dober primer je *4. simfonija*, ki je bila cenzurirana dobrih 20 let.

Druga hipoteza je tudi pravilna, saj so bile simfonije namenjene širši publiki in so vsebovale politično in zgodovinsko tematiko, da bi ugajale vladi, čeprav je seveda Šostakovič tudi občasno vključil svoje nezadovoljstvo in čustva v glasbenem jeziku. Godalni kvarteti pa niso imeli toliko omejitev, saj so bili namenjeni zasebnim premieram, zato se vlada vanje ni vtikala. V njih je Šostakovič lahko izrazil bolj ali manj vse.

Tretja hipoteza je v večini nepravilna, saj še vseeno vidimo Šostakovičevo značilno uporabo tehnike, le da v simfonijah mogoče v manjši meri. Izražanje čustev je tudi malo milejše. Na splošno pa vidimo podobnost tudi v motivih in temah, ki jih je kdaj vzel iz svojih drugih del, npr. tema *1. koncerta za čelo* v *8. godalnem kvartetu*.

Četrta hipoteza je tudi v večini nepravilna, saj člani vlade, bolj natančno komisariata za kulturo, v večini niso bili glasbeno izobraženi ali pa vsaj na taki ravni, da bi tehnike prepoznali. Njihova presoja je temeljila le na zvoku in seveda so kdaj njegovo glasbo

prepoznali kot preveč napredno, zato so jo cenzurirali. Šostakovič je te tehnike znal dobro zakriti in jih še vedno lepo uporabiti v glasbi.

Peta hipoteza je pravilna, saj je eden izmed redkih skladateljev, ki je ostal v Sovjetski zvezi in ji je predstavil modernejše glasbene tehnike. Poleg tega je vzgojil generacijo sovjetskih in ruskih skladateljev, ki so njegove tehnike širili naprej.

8. Zaključek

Menim, da sem s temeljito analizo v tej raziskovalni nalogi uspel dokazati zadani cilj. Verjamem tudi, da danes veliko umetnin ni sprejetih kot nekatere Šostakovičeve skladbe v tistem času in mislim, da se bo sčasoma z njimi zgodilo isto, a spet bodo prišle nove oblike, ki jih na začetku ne bomo sprejemali. Nova stvar je za človeka težko razumljiva in to nam v resnici pove cela zgodovina. Kot umetnik je bil Šostakovič genij, ki je doživel več, kot bomo najverjetneje mi v celem življenju. Na splošno mislim, da je bila raziskovalna naloga uspešna v dokazovanju podobnosti med Šostakovičevimi godalnimi kvarteti in simfonijami, ker imata oba podobno strukturo in izražanje Šostakovičeve identitete. Za nadaljnjo raziskovanje bi se lahko posvetil njegovim drugim delom, analiziral dela drugih skladateljev ali pa se posvetil primerjanju tehnik drugih skladateljev. Lahko bi se posvetil tudi splošnemu razvoju glasbe čez stoletja in analiziranje del skozi stoletja. Mislim, da je tukaj potenciala veliko. Glasba je napredovala z eksperimentiranjem in mislim, da je narobe nekaj označiti kot grozno samo zato, ker ni v našem stilu. Lahko rečemo, da nam nekaj pač ni všeč, a žaljenje zagotovo ni sprejemljivo. Stili se med seboj prepletajo in dopolnjujejo ter prispevajo k razvoju. Dober primer je jazz, ki ima osnove zakoreninjene v klasični glasbi. Če bi lahko tej raziskovalni nalogi še kaj dodal, je še bolj natančna analiza vseh Šostakovičevih del, kar bi nam prineslo še boljše rezultate.

9. Viri in literatura

9.1 Literatura

1. Matthew, T. Anderson. Symphony for the city of the dead. Sommerville, založba Candlewick, 2017.
2. Brian, Morton. Shostakovich, a coded life in music. London, založba Haus, 2021.

9.2 Spletni viri

1. <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Shostakovichbirthplaque.JPG>
(pridobljeno 7. 10. 2024)
2. https://en.wikipedia.org/wiki/Dmitri_Shostakovich#Youth (pridobljeno 7. 10. 2024)
3. <https://www.dallassymphony.org/community-education/dso-kids/listen-watch/composers/dmitri-shostakovich/> (pridobljeno 15. 10. 2024)
4. <https://www.armyheritage.org/soldier-stories-information/russian-civil-war/>
(pridobljeno 15. 10. 2024)
5. <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/books/first/f/fay-shostakovich.html?scp=11&sq=oxford%20exam&st=cse> (pridobljeno 15. 10. 2024)
6. <http://www.famousdaily.com/history/russian-city-of-st-petersburg.html>
(pridobljeno 17. 10. 2024)
7. <https://utahsymphony.org/explore/2022/12/shostakovich-symphony-no-1/>
(pridobljeno 23. 10. 2024)
8. https://chopinavenue.com/wp-content/uploads/2021/10/The_International_Chopin_Competition_History.pdf.pdf
(pridobljeno 23. 10. 2024)
9. <https://www.nytimes.com/2022/10/06/arts/music/shostakovich-lady-macbeth.html>
(pridobljeno 23. 10. 2024)
10. <https://www.britannica.com/topic/The-Nose-opera-by-Shostakovich>
(pridobljeno 23. 10. 2024)

11. https://shostakovich.fandom.com/wiki/Dmitri_Shostakovich

(pridobljeno 29. 11. 2024)

12. <https://bachtrack.com/russia-revolution-lady-macbeth-of-mtsensk-district-september-2017> (pridobljeno 5. 11. 2024)

13. https://en.wikipedia.org/wiki/Dmitri_Shostakovich#First_denunciation (pridobljeno 5. 11. 2024)

14. <https://www.history.com/topics/european-history/great-purge>

(pridobljeno 5. 11. 2024)

15. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/german-soviet-pact>

(pridobljeno 10. 11. 2024)

16. <https://www.britannica.com/event/Operation-Barbarossa> (pridobljeno 10. 11. 2024)

17. <https://www.britannica.com/event/Siege-of-Leningrad> (pridobljeno 24. 11. 2024)

18. <https://www.history.com/this-day-in-history/siege-of-leningrad-is-lifted>

(pridobljeno 24. 11. 2024)

19. https://en.wikipedia.org/wiki/Dmitri_Shostakovich#Second_denunciation

(pridobljeno 25. 11. 2024)

20. <https://www.wrti.org/arts-desk/2016-02-29/when-prokofiev-and-stalin-died-on-the-same-day> (pridobljeno 25. 11. 2024)

21. <https://www.boosey.com/composer/Dmitri+Shostakovich?ttype=BIOGRAPHY>

(pridobljeno 6. 12. 2024)

22. [https://www.wikiwand.com/en/articles/Symphony_No._1_\(Shostakovich\)](https://www.wikiwand.com/en/articles/Symphony_No._1_(Shostakovich))

(pridobljeno 13. 12. 2024)

23. <https://www.youtube.com/watch?v=9k6uV4NnX9w> (pridobljeno 15. 12. 2024)

24. <https://www.youtube.com/watch?v=jKhGkHjcARI&t=237s>

(pridobljeno 15. 12. 2024)

25. <https://www.brso.de/en/cd-dvd/dmitri-shostakovich-symphony-no-7-leningrader/> (pridobljeno 15. 12. 2024)
26. <https://www.britannica.com/topic/Leningrad-Symphony-No-7> (pridobljeno 16. 12. 2024)
27. <https://fugueforthought.de/2015/12/24/shostakovich-7/> (pridobljeno 16. 12. 2024)
28. https://www.youtube.com/watch?v=DMcf8K_RJPU (pridobljeno 17. 12. 2024)
29. <https://www.youtube.com/watch?v=RU7a1b4yE-Q> (pridobljeno 9. 2. 2025)
30. <https://hi-storylessons.eu/article/dmitri-shostakovich-symphony-no-11-in-g-minor-the-year-1905-1957/> (pridobljeno 17. 12. 2024)
31. <http://quartets.de/compositions/ssq03.html> (pridobljeno 3. 2. 2025)
32. <https://www.hyperion-records.co.uk/notes/67153-B.pdf> (pridobljeno 3. 2. 2025)
33. <http://www.quartets.de/compositions/ssq08.html> (pridobljeno 3. 2. 2025)
34. <https://classicalexburns.com/2021/09/20/dmitri-shostakovich-string-quartet-no-8-a-personal-twist/> (pridobljeno 3. 2. 2025)
35. <https://www.maramarietta.com/the-arts/music/classical/shostakovich/?form=MG0AV3> (pridobljeno 8. 2. 2025)
36. <http://quartets.de/compositions/ssq15.html> (pridobljeno 3. 2. 2025)
37. <https://www.earsense.org/web/article/Shostakovich-String-Quartet-No-15-in-E-flat-minor-Op-144/> (pridobljeno 3. 2. 2025)
38. <https://www.schoolofcomposition.com/what-is-tonality-in-music/> (pridobljeno 3. 2. 2025)
39. <https://www.britannica.com/art/atonality> (pridobljeno 3. 2. 2025)
40. <https://hellomusictheory.com/learn/harmony/> (pridobljeno 3. 2. 2025)
41. <https://creatureandcreator.ca/?p=983> (pridobljeno 5. 2. 2025)
42. <https://www.gramophone.co.uk/features/article/three-pioneers-of-film-music-shostakovich-korngold-and-copland> (pridobljeno 5. 2. 2025)

9.2 Viri slik

Slika 1:

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/46/Shostakovichbirthplaque.JPG>
(pridobljeno 2. 2. 2025)

Slika 2: <https://www.pinterest.com/pin/566679565593302662/> (pridobljeno 2. 2. 2025)

Slika 3: <https://www.flickr.com/photos/jheisel/2768183292/> (pridobljeno 28. 1. 2025)

Slika 4: <https://www.themoscowtimes.com/2015/01/13/marking-110-years-since-russias-bloody-sunday-a42823> (pridobljeno 8. 2. 2025)

Slika 5: <https://www.maramarietta.com/the-arts/music/classical/shostakovich/>
(pridobljeno 8. 2. 2025)